

Skoletilbuddet i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven

Materiale til konference for
byrådet og forhandlingsgrupper
den 25. marts 2019

22. marts 2019

Skoletilbuddet i Gellerup/Toveshøj og Bispehaven

Den 25. marts 2019 er byrådet og forhandlingsgrupper inviteret til konference om skoletilbuddet i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven.

I dette hæfte er al materiale til konferencen samlet. Det indeholder

1. formål med de politiske drøftelser
2. forandringerne i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven
3. formål med og program for konferencen
4. politiske bestillinger
5. inddragelse
6. beskrivelse af temaerne om "skolen for bydelen"
7. beskrivelse af temaerne om "skolen for børnene"

1. Formål

Byrådet har den 30. januar 2019 besluttet, at der skal være politiske drøftelser af, hvilket skoletilbud der skal være til børnene i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven.

Baggrunden er for det første, at børnene i de områder har mulighed for at klare sig lige så godt, som alle andre børn i kommunen. Det gælder i forhold til sprog, fagligt niveau, sundhed og opstart på ungdomsuddannelse.

Baggrunden er for det andet, at et attraktivt skoletilbud i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven kan bidrage til at understøtte en ændret beboersammensætningen ved at fastholde og tiltrække børnefamilier fra andre dele af kommunen.

Et stærk skoletilbud i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven har således et dobbelt formål, nemlig dels at være **skolen for bydelen** og være med til at gøre bydelen attraktiv, dels at være **skolen for børnene**, hvor børnene klarer sig lige så godt som børn i resten af kommunen.

Målet er, at i 2030 er Gellerup, Toveshøj og Bispehaven attraktive bydele med et skoletilbud, som benyttes af de lokale børn. Et skoletilbud, som afspejler en bydel med social balance, og hvor børnene klarer sig lige så godt, som børn i resten af kommunen.

2. Forandringer i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven

Byrådet har allerede sat gang i en lang række indsatser i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven. Aarhus Kommune arbejder sammen med boligforeningerne om at forandre områderne fysisk, så de ikke længere er isolerede, men er integrerede og sammenhængende med resten af den omkringliggende by. Der bliver også tilført nye boliger og funktioner, så vi får en ændret sammensætning af beboere i områderne.

I Gellerup og Toveshøj er der godt gang i de fysiske forandringer. Et nyt vejsystem forbinder Gellerup/Toveshøj og har åbnet området og forbundet det bedre med resten af Aarhus, kollegieboliger er ved at tage form, og 1.000 kommunale medarbejdere er netop flyttet ind i det nye kontorbyggeri. De første private boliger er under opførelse, og der er kommet en stor ny bypark.

I Bispehaven gennemfører Østjysk Bolig også allerede nu synlige forandringer. Utrykke parkeringskældre bliver fjernet, nye veje og stier anlægges og nye gårdum og nyt fælleshus kommer til.

Med den nye lovgivning fra Christiansborg har kommunen og boligforeningen fået til opgave at komme med nye, ambitiøse udviklingsplaner, der skal medføre endnu større forandringer af områderne.

3. Formål med og program for konferencen den 25. marts 2019

På konferencen den 25. marts 2019 skal vi drøfte følgende to overordnede spørgsmål:

- **Skolen for bydelen:** Hvilket skoletilbud skal der være for, at Gellerup, Toveshøj og Bispehaven er attraktive bydele. Det skal vi drøfte i forhold til følgende to overskrifter

1. Rammer og struktur: Med afsæt i en fremskrivning af børne- og elevtallet i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven samt målet om, at områderne i 2030 udgør to attraktive bydele med attraktive skoletilbud for områdernes børn, skal det drøftes, hvorvidt de nuværende strukturelle rammer, også er de rigtige frem mod 2030.

Følgende vil kunne indgå i drøftelserne: beskrivelse af scenarier med en ny skole, herunder opdeling i indskoling og udskoling, modernisering af Tovshøjsskolen, distriktsændringer, henvisning af børn med dansk som andet sprog med behov for sprogstøtte ("bussing") mv.

2. Profilområde og -skole: Et greb til at udvikle en attraktiv skole for bydelen er at skabe et profilområde, hvor både området og skolen har en særlig profil inden for fx sundhed, bevægelse og idræt, innovation og teknologi, bæredygtighed og grøn omstilling, erhverv og iværksætteri eller lignende

Ideerne bag et profilområde samt forskellige konkrete forslag til, hvordan der kan arbejdes med at skabe et profilområde i Gellerup, Toveshøj og/eller Bispehaven skal drøftes. Et profilområde kan blive et bydækkende kraftcenter, som kan tiltrække borgere og elever.

- **Skolen for børnene:** Skal der være særlige tiltag for børnene og de unge i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven i en overgangsperiode ud over de tiltag, som de får i dag? Det vil være med henblik på, at børnene klarer sig lige så godt som børn i resten af kommunen, og at det bidrager til, at områderne bliver attraktive med social balance. Det skal vi drøfte i forhold til følgende tre overskrifter.

3. Årene op til skoletiden (0-6 år): I gentænk Gellerup er der beskrevet en række initiativer for de yngste børn. Initiativerne, som indgår i aftalen om udsatte boligområder, vil blive opdateret i forhold til lovændringer mv. og suppleret med tiltag på dagtilbudsområdet.
4. Indholdet af skoletilbuddet: Der kan igangsættes en række initiativer i forhold til at skabe et attraktivt skoletilbud for både den nuværende målgruppe og den fremtidige målgruppe, som forventes at være mere blandet.

Eksempler på disse, som skal drøftes, kan være NEST-skole, og initiativer, som er inspireret af London Challenge, fx stærkere skole-hjem-samarbejde, READ, høje forventninger til børnene mv.

5. På den helt korte bane: Af tallene for uddannelsesparathed i 8.-9. klasse fremgår det, at en stor andel af eleverne på skolerne i Gellerup og Bispehaven i dag vurderes ikke-uddannelsesparate. For at eleverne i nuværende 8.-9. klasser kan komme til at klare sig lige så godt som eleverne i resten af byen, skal der iværksættes konkrete indsatser for denne gruppe.

Konkrete evidensbaserede initiativer, som kan forbedre elevernes muligheder for at komme i uddannelse og beskæftigelse, skal drøftes. Disse kan fx være MOVE og samarbejde med erhvervslivet.

Tiltag, som vedrører, hvordan skolerne løser deres opgave, det vil sige skolernes organisering, ressourcetildeling, opfølgning mv., vil blive beskrevet til de politiske forhandlinger i maj 2019.

Program for konferencen den 25. marts

Tid	Aktivitet
Kl. 16.00-16.30	Rundvisning i Blixens
Kl. 16.30-17.00	Spisning
Skolen for bydelen	
Kl. 17.00-17.20	Velkomst ved borgmesteren og rammesætning af visionen med Gellerup og Bispehaven og visionen for børnene Oplæg ved rådmanden for Teknik og Miljø om udviklingen af Gellerup og Bispehaven
Kl. 17.20-17.30	Video med ejendomsmægler
Kl. 17.30-17.45	Gennemgang af prognoser og tal og oplæg til gruppedrøftelse ved forvaltningschef Ole Kiil Jacobsen
Kl. 17.45-18.30	Gruppedrøftelse – drøftelse af, hvilket skoletilbud der skal til for at gøre Gellerup og Bispehaven til attraktive bydele med afsæt i ovenstående tema 1-2
Kl. 18.30-18.45	Opsamling i plenum ved borgmesteren
Kl. 18.45-19.00	Pause
Skolen for børnene	
Kl. 19.00-19.10	Oplæg ved rådmanden for Børn og Unge om, hvad skoletilbuddet skal gøre for børnene
Kl. 19.10-19.40	Stationer, hvor det er muligt at få uddybet ovenstående tema 3-5
Kl. 19.40-20.00	Drøftelse i plenum, om der skal være særlige tiltag for børnene og de unge i Gellerup, Toves-høj og Bispehaven, som understøtter udviklingen til attraktive bydele med social balance
Kl. 20.00	Afrunding og næste step ved borgmesteren

4. Besvarelse af spørgsmål fra byrådets partier

I forbindelse med byrådets behandling af indstillingen om at igangsætte politiske drøftelse af skoletilbuddet i Gellerup, Toves-høj og Bispehaven blev der stillet spørgsmål, hvor besvarelsen vil være en del af den videre proces. Det drejer sig om spørgsmål fra Dansk Folkeparti om indskoling og udskoling samt følgende 13 punkter fra Venstre.

1. At den lokale skolebestyrelse bør styrkes gennem eksterne medlemmer, som der er mulighed for - fra erhvervslivet eller f.eks. Rotary, medlemmer med pensionerede erhvervsbaggrund eller lignende.
2. At den ekstra økonomi, der tildeles pr. elev/barn fra 0-18 år skal der være retning/opfølgning på i væsentlig grad og effektmål (væsentlig erfaring fra London).
3. Hvis ikke den enkelte enhed lykkes med at målrette de ekstra midler ud over grundbeløb – bør/skal andre kunne gå ind og målrette disse og følge op.

4. Lokal ledelse styrkes og distriktssamarbejde omkring skoleledelsen, således skolelederen får sparring fra andre skoleledere (fra områder med anden elevsammensætning, skoleleder fra andre skoler er på skolen on/of).
5. Hvis ikke der ses positiv udvikling for det enkelte barn, skal der laves aftaler med forældre, hyppigere samtaler og ikke kun med det familiemedlem, der kan dansk, men med begge forældre.
6. Forælderrolle og -ansvaret bør beskrives/kræves i endnu mere væsentlig grad.
7. Afsnit omkring "Familien" [i gentænk-initiativerne], der bør, der behandles noget mere om, at det ikke alene er familien, men de voksne i barnets liv, der er den vigtige.
8. Det primære sprog omkring intro- og overgangsmateriale bør primært være på dansk.
9. Samlet set er der alt for stor fokus på baggrunden/herkomst/totur/-lidelser end fokus på, at børn er børn, og de skal støttes med tiltag og håndfaste krav til forældre.
10. Mangler omkring handling/konsekvens, hvis ikke forældre medvirker til samarbejdet (erfaring fra London) sanktioner, handling? Hvilke konkrete.
11. Fremmøde disciplin – pjækkeri, fravær, bekymret fravær? Hvad vil man koordineret konkret gøre.
12. Samarbejde og vidensdeling med private skoler, til inspiration og få nogle skolebestyrelser/skoleleder ud af rillen savnes.
13. Lukning af Ellekærskolen, flytning af elever økonomi til Tovshøjskolen. Ellekær skal være 100% specialskole.

Dertil kommer, at besvarelsen af Radikale beslutningsforslag om gratis buskort er en del af materialet. Dog bliver de dele af Venstres 13 punkter, som vedrører, hvordan man driver skole, først indarbejdet i materialet til de politiske forhandlinger i maj.

5. Inddragelse

Der vil i løbet af foråret være to inddragelsestiltag. For det første vil der umiddelbart efter konferencen den 25. marts blive åbnet for, at alle interesserede forældre, borgere, eksperter, medarbejdere med flere kan komme med input til, hvad de mener om skoletilbuddet i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven. For det andet afholdes der en konference for områdernes interessenter den 23. april 2019. Input vil indgå i de politiske forhandlinger, der skal være i maj 2019.

6. Temaer om skolen for bydelen

1. Rammer og struktur

Befolkningsudvikling

Med helhedsplanen for Gellerup og Toveshøj og aftalen om udsatte boligområder er der igangsat større forandringsprocesser i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven i forhold til at ændre boligmassen fra alment boligbyggeri til ejerboliger, og som følge deraf en ændret beboersammensætning.

Med afsæt i de forandringer, som byrådet ønsker i forhold til ændringer i boligerne i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven, er der beregnet prognoser for befolkningsudviklingen. Prognoserne er opdelt efter, hvor mange beboere som ud fra antagelserne om nedrivninger og nybyggeri forventes at bo i henholdsvis de eksisterende boliger og i de nye ejerboliger.

Prognoserne viser, at befolkningstallet i Gellerup og Toveshøj (afgrænset som de områder, som indgår i helhedsplanen) forventes at stige fra ca. 5.300 i 2019 til ca. 9.000 i 2029. Se tabel 1 nedenfor.

Tabel 1. Befolkningsprognose for Gellerup og Toveshøj samt Bispehaven

		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Gel./Tov.	Eksist.	5.267	5.135	5.009	4.472	3.947	3.425	3.260	3.134	2.988	2.849	2.723
	Nye	0	857	1.581	1.898	2.676	3.134	4.368	4.892	5.476	6.077	6.285
	I alt	5.267	5.992	6.589	6.370	6.623	6.559	7.628	8.027	8.465	8.927	9.008
Pct.	Eksist.	100	86	76	70	60	52	43	39	35	32	30
	Nye	0	14	24	30	40	48	57	61	65	68	70
	I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Tovshøjsskolen	Eksist.	3.794	3.711	3.641	3.352	3.070	2.790	2.669	2.560	2.448	2.334	2.240
	Nye	0	270	723	909	1.193	1.268	1.551	1.839	2.180	2.543	2.762
	I alt	3.794	3.981	4.365	4.261	4.263	4.058	4.220	4.399	4.628	4.877	5.001
Pct.	Eksist.	100	93	83	79	72	69	63	58	53	48	45
	Nye	0	7	17	21	28	31	37	42	47	52	55
	I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Bispehaven	Eksist.	2.903	2.847	2.796	2.431	2.066	2.046	2.049	2.054	2.048	2.036	2.041
	Nye	0	0	0	95	126	616	743	811	991	1.469	1.513
	I alt	2.903	2.847	2.796	2.525	2.191	2.662	2.792	2.865	3.039	3.505	3.554
Pct.	Eksist.	100	100	100	96	94	77	73	72	67	58	57
	Nye	0	0	0	4	6	23	27	28	33	42	43
	I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

"Eksisterende" beboere skal ikke forstås i helt snæver forstand, som kun de eksisterende beboere i distriktet, men som det antal indbyggere, der ville følge ud fra den almindelige udvikling med til- og fraflytning, hvis der IKKE var nybyggeri i området

Befolkningstallet er opdelt i, hvor mange af beboerne, som forventes at bo i de eksisterende boliger og i de nye ejerboliger. Det er ud fra en antagelse om, at ejerboligerne vil føre til en ændret beboersammensætning i områderne. I Gellerup og Toveshøj bor alle beboerne i de almennyttige boliger i dag i Gellerup og Toveshøj, mens det under

forudsætning af ændringerne i boligmassen er forventningen, at i 2029 bor 70 procent af beboerne i Gellerup og Toveshøj i nye ejerboliger. Ser man kun på Tovshøjsskolens distrikt, forventes befolkningstallet at stige fra knap 3.800 i 2019 til 5.000 i 2029, hvor 45 procent af beboerne forventes at bo i de eksisterende boliger og 55 procent i de nye ejerboliger.

For Bispehaven viser prognoserne, at befolkningstallet forventes at stige fra ca. 2.900 i 2019 til ca. 3.500 i 2029. Ser man på, hvordan beboerne er fordelt på eksisterende og nye boliger, bor alle beboerne i de almennyttige boliger i dag, mens det under forudsætning af ændringerne i boligmassen er forventningen, at i 2029 bor 43 procent af beboerne i Bispehaven i nye ejerboliger.

Udvikling i elevtal

Af tabel 2 fremgår, hvordan udviklingen i elevtallet forventes at være på de otte skoler i det vestlige Aarhus. For det første fremgår det, at elevtallet for alle de otte skoler stiger med knap 100 elever fra ca. 4.300 til ca. 4.400. For det andet fremgår det, at der er skoler, som forventes at have stigende elevtal, mens andre skoler forventes at have faldende elevtal. De er især Hasle Skole og Åby skoler, som forventes at have stigende elevtal, mens det er Skjoldhøjsskolen, Tovshøjsskolen, Sødalskolen og Ellekærskolen, som forventes at have faldende elevtal. Det skal bemærkes, at med den begrænsede stigning i elevtallet på skolerne i vestbyen vil der igennem hele perioden være overskydende skolekapacitet i vestbyen i størrelsesordenen omkring to spor (svarende til 20 klasser).

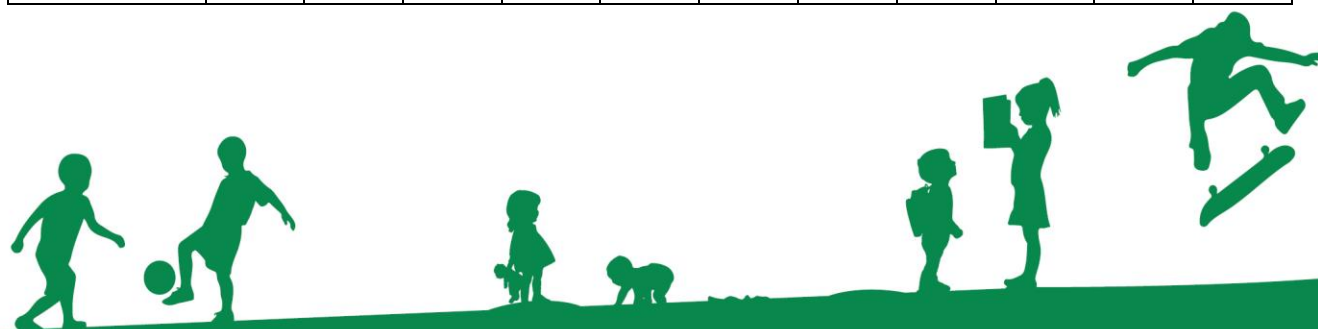
Ser man nærmere på Tovshøjsskolen og Ellekærskolen, som har hovedparten af deres elever fra henholdsvis Gellerup og Toveshøj og Bispehaven, fremgår det, at for begge skoler forventes elevtallet at være faldende frem til 2024-2025, hvorefter det er stigende igen. Tovshøjsskolen forventes at have 81 elever på det tidspunkt, hvor elevtallet er lavest, mens Ellekærskolen har 48 elever. Det er på det tidspunkt, hvor der er gennemført nedrivninger af de almene boliger, og endnu ikke opført alle nye ejerboliger. Set over den tiårige periode forventes Tovshøjsskolens elevtal at falde med 78 elever, mens Ellekærskolens elevtal forventes at falde med 29 elever. Dette er med uændrede forudsætninger om, hvor mange af eleverne i distrikterne som vælger den lokale folkeskole. For begge skoler er det omkring 25 procent.

Det skal bemærkes, at udviklingen i elevtallet på Sødalskolen følger samme udvikling, idet en del af Sødalskolens distrikt også er i Gellerup, hvor der er nedrivninger af almene boliger og opførelse af nye ejerboliger.

Prognosen viser således, at både Tovshøjsskolen og Ellekærskolen vil udvikle sig til at være to skoler med et lille spor (dvs. en lille klasse på hver årgang fra 0.-9. klasse), mens Sødalskolen og Skjoldhøjsskolen vil have to små spor. Elevsammensætningen i Tovshøjsskolens og Ellekærskolens distrikter forventes at være ændret, jf. befolkningsprognosen i tabel 1, hvor det forventes at være omkring en fifty-fifty fordeling mellem beboere fra eksisterende og nye ejerboliger.

Tabel 2. Skoleprognose for skolerne i vestbyen

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Tovshøj	219	209	170	162	123	105	81	95	111	128	141
Sødal	349	353	344	333	310	281	258	270	276	292	313
Engdal	916	930	931	936	941	953	956	947	951	955	974
Åby	650	647	709	712	711	703	699	701	709	733	756
Gammelgård	987	978	972	975	961	941	932	940	947	951	968
Ellekær	180	152	126	102	59	48	107	135	132	135	151
Skjoldhøj	339	320	311	306	297	304	301	304	298	294	294
Hasle	689	715	731	758	777	797	804	806	805	806	821
I alt	4.329	4.304	4.294	4.284	4.179	4.132	4.138	4.198	4.229	4.294	4.418

Scenarier for skoletilbuddet i Gellerup/Toveshøj og Bispehaven

På baggrund af befolkningsprognosen kan det antages, at de planlagte ændringer i boligmassen forventes at føre til ændringer i skolernes elevsammensætning i forhold til, hvilke boliger eleverne bor i. Hvilken elevsammensætning, som er optimal, er der mange forskellige opfattelser af.

Simon Calmar Andersen og Mette K. Thomsen fra Aarhus Universitet har undersøgt, hvor meget klassekammeraternes baggrund betyder for den enkelte elevs resultater. Simon Calmar Andersen offentliggjorde i 2011 resultatet af undersøgelsen:

- Elever, som går på skoler med en høj andel af indvandrere, opnår alt andet lige lavere karakterer.
- Sammenhængen bliver stærkere, jo flere elever med indvandrerbaggrund der er på skolen.
- Man kan ikke måle nogen signifikant negativ betydning af at gå på en skole med en indvandrerandel på under 50 pct.
- Elever med indvandrerbaggrund, der går på skoler med mere end 80 pct. indvandrerelæver, opnår et karaktergennemsnit, der er 0,7 point lavere end ellers tilsvarende elever på skoler med mindre end 10 pct. indvandrerelæver. Især elever med indvandrerbaggrund vil have udbytte af en mere ligelig fordeling af indvandrerelæverne.

Budskabet fra Simon Calmar Andersen var således i 2011: Det er en fordel for alle elever, hvis man kan undgå skoler, hvor mere end halvdelen af eleverne har indvandrerbaggrund (i denne sammenhæng defineret som første- og anden-generationsindvandrere).

Professor Niels Egelund har også beskæftiget sig med elevsammensætningen i skolerne og har fx i Berlingske 11. marts 2017 udtalt sig om det:

- Hvis der er mere end 40 procent tosprogede elever går det ud over fagligheden i den enkelte klasse: "Man når den magiske grænse omkring 40 procent., og kommer man op på 50 pct. eller derover, opstår der for alvor det, man kalder den manglende positive kammeratskabseffekt. Man lærer nemlig ikke bare af det, der kommer ud af munden på læreren. Dialogen i klassen betyder også noget, og det er ikke mindst de fagligt stærke danske elever, der bidrager til den dialog", siger Niels Egelund.
- Niels Egelund understreger, at PISA-undersøgelserne gentagne gange har påvist, at smertegrænsen for andelen af tosprogede elever er omkring de 40 procent.

Spørgsmålet er således om den forventede elevsammensætning, som følger af de planlagte nedrivninger af almene boliger og opførsel af nye ejerboliger er tilstrækkelig til, at skolerne i Gellerup og Toveshøj samt Bispehaven kan tiltrække eleverne fra de nye boliger, eller om der skal yderligere ændringer til.

Der er følgende muligheder for yderligere at ændre på elevsammensætningen:

- Yderligere omdannelser af almene boliger og/eller opførsel af flere nye ejerboliger
- Skoledistriktsændringer
- Børn med dansk som andetsprog med sprogstøttebehov henvises til modtagerskole, hvis der er mere end 20 procent i klassen ("bussing")

Derudover vil man kunne gøre skolerne mere attraktive ved:

- Ændre de fysiske rammer for skolen
- Indsatser i forhold til at løfte børnene og de unge i de eksisterende boliger

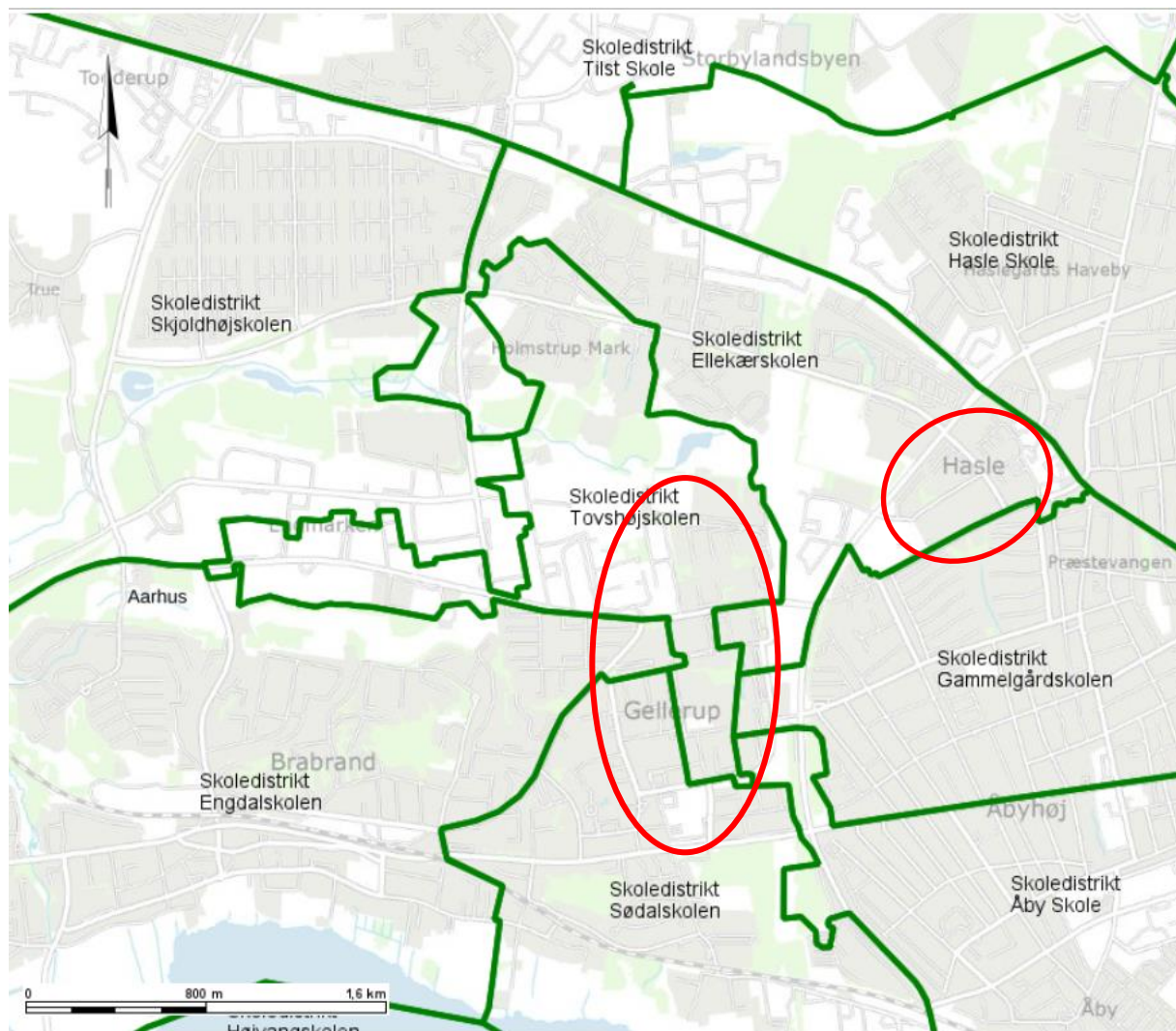

I det følgende beskrives mulige distriktsændringer, konsekvenser af "bussing" samt Radikales forslag om gratis buskort, mens indsatser i forhold til at løfte børnene beskrives i nedenstående afsnit 4 om skolen for børnene.

Gellerup og Toveshøj

Børnene i Gellerup og Toveshøj er fordelt på seks skoledistrikter (Tovshøj, Ellekær, Sødal, Engdal, Åby og Gammelgård), som blev dannet i forbindelse med Nordgårdsskolen blev lukket 1. august 2008. Se kort 1 nedenfor.

Kort 1. Nuværende skoledistrikter i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven

Med afsæt i helhedsplansområdet er der som illustration af muligheder i forhold til at samle børnene i Gellerup og Toveshøj konstrueret et fiktivt skoledistrikt, hvor der vil kunne være en skole, som vil kunne fungere som den lokale skole for børn i hele Gellerup og Toveshøj. Se kort 2 nedenfor.

Det vil medføre ændringer af skoledistrikter, hvor der vil blive oprettet et nyt distrikt, som består af dele af følgende skolars distrikter: Tovshøjskolen, Ellekærskolen, Sødalskolen, Engdalskolen, Åby Skole og Gammelgårdsskolen. Se tabel 3 nedenfor. Som det fremgår af tabellen, vil etableringen af et skoledistrikt svarende til helhedsplansområdet medføre, at der vil være 829 elever på en skole i distriktet svarende til en skole med 3-4 spor. Dette er ved en antagelse om, at skolen er attraktiv for områdets børn, og at eleverne går på den lokale folkeskole i samme grad som gennemsnitlig set i resten af kommunen (63 procent)¹. Dette er væsentlig højere andel end de ca. 25 procent af eleverne i fx Tovshøjskolens distrikt, som går på den lokale skole, men færre end hvor mange af børnene i fx Gammelgårdsskolen eller Engdalskolens distrikt, som går på deres lokale skole, hvor det er omkring 70 procent. Det skal bemærkes, at forudsætningen om, hvor stor en andel af børnene som går på den lokale skole har stor indvirkning på, hvor stor en skole der kan forventes i Gellerup og Toveshøj. Ud fra ændringerne i, hvor mange af børnene, som kommer fra henholdsvis almenboliger (30 procent) og ejerboliger (70 procent), jf. tabel 1, må elevsammensætningen forventes at være anderledes end den nuværende elevsammensætning på Tovshøjskolen. Dette forventes at have betydning for, hvor mange af børnene som vælger den lokale skole.

Kort 2. Skoledistrikt svarende til helhedsplansområdet

¹ Der er i tallene ikke indregnet en effekt af, at børn og unge med sprogsvækkigheder henvises til andre skoledistrikter, såfremt andelen er over 20 procent pr. årgang. Såfremt der sker henvisning til andre skoledistrikter, vil det reducere antallet af elever i Gellerup-Toveshøj skoledistrikt.

En skole i Gellerup og Toveshøj med en blandet elevsammensætning vil kunne drives på samme vilkår som kommunens øvrige skoler og ikke som en heldagsskole. Det vil sige, at der vil kunne indføres henvisning af børn med dansk som andetsprog med sprogstøttebehov til modtagerskoler, hvis der er mere end 20 procent med sprogstøttebehov på årgangen, og SFO for de yngste klasser.

Tabel 3. Skoleprognose for skoledistrikt svarende til helhedsplansområdet

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Tovshøj-Gel.	210	214	204	222	200	198	188	216	248	284	317
Ellekær-Gel.	71	72	75	78	85	120	147	175	181	182	183
Gm.gård-Gel.	58	51	50	48	38	34	28	56	57	59	60
Åby-Gellerup	40	48	101	108	112	115	112	108	106	106	106
Sødal-Gellerup	118	108	93	77	56	35	31	55	85	114	140
Engdal-Gel.	6	6	8	10	20	32	32	30	27	25	23
I alt	503	499	531	543	511	534	538	640	704	770	829

Det er således muligt at etablere en større skole i Gellerup og Toveshøj, hvis man foretager distriktsændringer, så at børn, som bor inden for helhedsplansområdet, tilhører skolen, og ved en antagelse om at børnene benytter skolen i samme grad, som børn gennemsnitlig set i resten af kommunen svarende til 63 procent af distriktets elever. Den forventede ændrede elevsammensætning antages at have indvirkning på, hvor mange af distriktets børn som vælger den lokale skole.

Som det fremgik af tabel 2, er der en stigning på elevtallet på knap 100 elever i hele vestbyen. Hvis en skole, som dækker helhedsplanområdet, får over 800 elever, hvilket er næsten 700 elever mere end Tovshøjsskolen, vil det være have betydning for elevtallet på naboskolerne. Det skyldes både distriktsændringer, og at det er forudsat, at børnene i højere grad vil gå på den lokale skole. Det betyder omvendt også, at det forudsættes, at børnene i mindre grad, vil søge om frit skolevalg til naboskolerne.

I dag er det sådan, at de børn, som bor inden for helhedsplanområdet, er det kun omkring 30 procent, som går på deres lokale folkeskole. Det varierer fra omkring 50 procent for de elever, som tilhører Engdalsskolen og Gammelgårdsskolen til omkring 30 procent for de elever, som tilhører Tovshøjsskolen, Åby Skole og Ellekærsskolen, og ca. 15 procent for de elever, som tilhører Sødalsskolen.

Tabel 4. Skoleprognose for de dele af skoledistrikterne, som ikke indgår i et skoledistrikt svarende til helhedsplansområdet

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Tovshøj	9	16	19	24	25	27	29	27	29	29	31
Ellekær	110	117	126	131	111	101	158	184	208	239	281
Gammelgård	929	918	900	895	877	852	842	814	808	799	802
Åby	610	598	605	601	599	593	590	593	597	613	632
Sødal	231	243	248	249	240	227	209	196	176	164	161
Engdal	910	921	920	920	917	921	922	913	913	913	925
Skjoldhøj	339	311	295	283	267	266	254	249	234	221	210
Hasle	689	706	715	735	746	756	752	744	733	725	729
I alt	3.827	3.830	3.828	3.838	3.782	3.743	3.756	3.720	3.698	3.703	3.771

Af tabel 4 ovenfor fremgår udviklingen i elevtallet i den del af de omkringliggende distrikter, som ikke er flyttet ind i distriktet, som svarer til helhedsplanen. Skjoldhøjskolen er medtaget, da den også bliver påvirket, som følge af antagelsen om, at færre børn søger frit skolevalg. Hasle er ligeledes medtaget.

Som det fremgår af tabel 4, er det især Skjoldhøjskolen og Sødalskolen, som får færre elever, hvis der er distriktsændringer svarende til helhedsplanområdet, og at det bliver et skoledistrikt, som har samme søgning som en gennemsnitsskole. Både Skjoldhøjskolen og Sødalskolen vil blive skoler med kun et spor.

Det kan således konkluderes, at der er tæt sammenhæng mellem skoledistrikterne i vestbyen, og hvis der etableres et attraktivt skoledistrikt i Gellerup og Toveshøj, vil det få betydning for naboskole-distrikterne. Det skal bemærkes, at ovenstående distriktsændring blot er en illustration af én mulighed. Der kan også være andre distriktsændringer, hvor nabo-distrikterne skal afgive færre af de elever, som bor i helhedsplansområdet. Forældrenes brug af det frie skolevalg vil også spille ind.

De fysiske rammer – Gellerup og Toveshøj

I Gellerup – Toveshøj er der i dag en folkeskole, Tovshøjskolen. Tovshøjskolen har i dag undervisningskapacitet til 34 klasser. Skolens pædagogiske faciliteter er generelt på et højt niveau, og skolen er blandt de mere tidssvarende i Aarhus Kommune. Skolen har både svømmehal og idrætshal og en stor variation af fritidsbrugere anvender skolen.

Byrådet har tidligere besluttet at flytte dagtilbudsafdelinger i Tovshøj Dagtilbud fra lejemål til skolen. Ved en investering på ca. 100 mio. kr. vil Tovshøjskolen kunne blive et moderne skole-, pasnings- og fritidstilbud til børn og unge fra 0-16 år samt fritids- og idrætsforeninger. Det vil svare til moderniseringen af Søndervangskolen.

Et alternativ til en modernisering af Tovshøjskolen er at bygge en ny skole i Gellerup og Toveshøj. En ny tresporet skole skønnes at kræve en investering på 200- 250 mio. kr. alt afhængig af skolens størrelse, placering og kvalitet. En foreløbig vurdering har tidligere peget på, at indtægten ved salg af Tovshøjskolen vil være på ca. 45 mio. kr., hvor det er forudsat, at idrætsanlægget ved skolen bevares. Såfremt idrætsanlægget også sælges, skal der påregnes yderligere udgifter til etablering af idrætsfaciliteter til fritidsbrugere og idrætsforeninger ved en ny skole, ligesom en genhusning af fritidsbrugerne af svømmehallen ved Tovshøjskolen forudsætter anlægsinvesteringer.

En skole til et samlet skoledistrikt for Gellerup og Toveshøj vil være et skoletilbud for 0.-9. klasse. Såfremt der ønskes en opdeling af skoletilbuddet for henholdsvis indskoling og udskoling, eventuelt kombineret med dagtilbud i indskolingen, forudsætter det, at skoletilbuddet fordeles på to matrikler, som det kendes fra Langenæs – Læssøesgades Skole og fra Tranbjergskolen. Det kan enten ske ved at ombygge eksisterende skoler til indskolingsskole og mellemtrin / udskolingsskole og samle to skoler i et skoledistrikt eller ved at bygge nye skoler eller ved en kombination af de to muligheder.

Timing

Hvis man ønsker at ændre på skoledistriktet, så det fx svarer til helhedsplanområdet eventuelt kombineret med en ny skole, skal timingen af en ny skole fastlægges. Som det fremgår af tabel 3, vil den største vækst i elevtallet finde sted efter 2025. Det skal ses i sammenhæng med, at flere af de nye ejerboliger sælges allerede nu. Hvilke initiativer der vælges for at skabe et attraktivt skoletilbud, vil derfor skulle kommunikeres til potentielle købere, samtidig med at boligerne kommer til salg, så de ved, hvilket skoletilbud der vil være til børn i området.

Tidspunktet for en distriktsændring og en forventet ændret elevsammensætning vil have betydning for, hvilket skoletilbud forældrene vælger til deres børn. Samtidig skal det afklares, hvordan en distriktsændring håndteres i sammenhæng med eleverne, som går på Tovshøjskolen og de øvrige skoler i vestbyen.

Bispehaven

Af tabel 5 fremgår elevtalsudviklingen for Ellekærskolen. Af den øverste linje fremgår prognosen for Ellekærskolen ved uændrede forudsætninger. Det vil sige en egenskoleandel omkring 25 procent. Her er der faldende elevtal fra 180 elever i 2019 til 48 elever i 2024, og stigende elevtal til 151 i 2029. Udviklingen i elevtallet følger udviklingen i boligmassen, hvor der er nedrivning først i perioden og udbygninger sidst i perioden.

Ellekærskolens distrikt består af tre geografiske områder – Bispehaven, en del af Toveshøj og kvarteret omkring den vestlige del af Jernaldervej. Se kort 1 ovenfor.

Ved en antagelse om, at Bispehaven samt Gellerup og Toveshøj bliver attraktive bydele, hvor børnene går i den lokale skole i samme udstrækning, som børn i resten af kommunen (63 procent), vil Ellekærskolens elevtal stige fra 180 elever i 2019 til 464 elever i 2029. Det er samtidig med en antagelse om, at børnene i området i Jernaldervej ikke vælger skolen til i højere grad end i dag.

Pr. 1. januar 2019 bor der i Jernaldervejskvarteret 118 børn mellem 6 og 15 år. Heraf går 3 elever på Ellekærskolen². De øvrige 115 børn går i dag på Skjoldhøjskolen (32), øvrige folkeskoler (20), Egebakkeskolen og andre privatskoler eller andre tilbud (63). I dette område er der således ingen tradition for, at børnene går på Ellekærskolen, og det er selvom børnene har gået i afdelinger i Ellekær Dagtilbud. Det vil derfor kræve en særlig indsats at få vendt udviklingen for at få børn fra dette område tilbage til Ellekærskolen. Det kan fx være ved at give skolen en særlig profil, se nedenfor.

Hvis eleverne fra Ellekærskolens distrikt, som hører under helhedsplansområdet, fragår til et nyt distrikt i Gellerup og Toveshøj (jf. ovenfor), og at Jernaldervejskvarteret ligeledes fragår, vil Ellekærskolen have elever fra Bispehaven. En Ellekærskole, som udelukkende har elever fra Bispehaven forventes at have stigende elevtal fra 110 elever i 2019 til 269 i 2029. Dette svarer til en ensporet skole. Der kan forventes ændringer i elevsammensætningen, idet godt 40 procent af beboerne bor i nye ejerboliger i 2029. Herudover vil skolen også komme til at rumme de ca. 230 elever fra Stensagerskolen. Som det fremgik af tabel 4, vil dette påvirke Skjoldhøjskolen, idet mange af eleverne, som i dag bor i Ellekærskolens distrikt, går på Skjoldhøjskolen.

Tabel 5. Skoleprognose for Ellekærskolen ved uændrede forudsætninger om egenskoleandel og ved forudsætning om, at Bispehaven og Gellerup fastholder elever i samme udstrækning som en gennemsnitsskole

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Ellekærskolen	180	152	126	102	59	48	107	135	132	135	151
Ellekærskolen	180	189	201	209	196	221	305	359	389	421	464
- Bispehaven	110	113	122	126	103	86	143	170	194	226	269
- Toveshøj	70	72	75	78	85	120	147	175	181	182	183
- Jernaldervej	0	4	4	5	8	15	15	14	14	13	12

Sammenfattende kan det konkluderes, at de løsninger, der kan stilles op i henholdsvis Gellerup og Toveshøj og i Bispehaven, påvirker hinanden, fordi dele af Ellekærskolens distrikt er fysisk placeret i Toveshøj. Dertil kommer som tidligere nævnt, at løsninger, som bidrager til at skabe attraktive skoletilbud i Gellerup og Toveshøj samt i Bispehaven, har konsekvenser for naboskolerne. Fordi der ikke sker en markant stigning i elevtallet i vestbyen, vil det ændre sig, hvilke skoler der er små i området, fordi der er rigeligt med skolekapacitet i vestbyen. Hvis der indføres "bussing" fra alle

² Det er aktuelle elevtal er pr. 1. januar 2019, mens tallene i tabellerne er baseret på 5. septembertal, hvilket kan forklare de små forskelle mellem tallene.

skolerne i området, vil det skabe yderligere ledig kapacitet. I dag er det Tovshøjskolen og Ellekærskolen, som er de to mindste skoler. Hvis der etableres to attraktive skoler i Gellerup og Toveshøj og Bispehaven, vil det blive Skjoldhøjskolen og Sødalskolen, som vil blive de to små skoler. Dertil kommer, at forældrenes anvendelse af frit skolevalg kan påvirke skolernes elevtal.

De fysiske rammer - Bispehaven

Ellekærskolen er folkeskolen for Bispehaven. Ellekærskolen har i dag undervisningskapacitet til 27 klasser, og efter at skolen er ombygget til Stensagerskolens behov er der kapacitet til 10 almene folkeskoleklasser. Skolen har egen idrætshal, og der er knyttet et stort sportsareal til skolen, som benyttes af en stor variation af fritidsbrugere. Byrådet har tidligere besluttet at etablere Børneby Ellekær ved skolen, hvor der i dag er dagtilbud, mens klubtilbuddet har lokaler uden for skolens matrikel.

Et alternativ er at tilknytte de tre kvarterer, som Ellekærskolens distrikt består af - Bispehaven, det nordlige Toveshøj og Jernaldervejskvarteret - til andre skoledistrikter. Det forventes, at en andel af eleverne fra Ellekær skoledistrikt med dansk som andetsprog med sprogstøttebehov vil blive henvist til andre skoler, og det derfor i realiteten bliver flere forskellige skoler, der skal sikre et godt skoletilbud til børn og unge fra Ellekær skoledistrikt.

"Bussing"

Aarhus Byråd vedtog i december 2005 at tage folkeskolelovens § 5 stk. 7 i anvendelse fra skoleåret 2006/07, og dermed at alle børn med dansk som andetsprog³ skal sprogscreenes i forbindelse med indskrivning til 0. klasse, ved skoleskift mellem folkeskoler, fra privatskoler, fra skoler i andre kommuner eller ved tilflytning til kommunen. Det er med undtagelse af Tovshøjskolen, Søndervangsskolen og Ellekærskolen, se nedenfor.

Det blev samtidigt besluttet, at der i almenklasser maksimalt må være 20 procent børn med dansk som andetsprog med et sprogstøttebehov på hver årgang. Hvis der er mere end 20 procent vil der blive henvist børn med sprogstøttebehov til en anden skole end distriktsskolen (en udpeget modtagerskole).

Heldagsskoler, Søndervangsskolen og Tovshøjskolen

Herudover traf byrådet også beslutning om etablering af heldagsskoler på Søndervangsskolen og Tovshøjskolen, hvor eleverne får et obligatorisk skoletilbud fra kl. 8-16 med det formål at give dem en god skolegang, der styrker både sprogligt, fagligt, social og kulturelt. Baggrunden herfor var, at skolerne havde en elevsammensætning med mellem 75 procent og 100 procent børn med dansk som andetsprog, hvoraf hovedparten havde et sprogstøttebehov ved skolestart. Hvis disse skoler også skulle have været omfattet af 20 procent-reglen ville det have betydet, at hovedparten af eleverne skulle henvises til en modtagerskole.

Ellekærskolen

I forbindelse med skolestrukturforliget i maj 2012 besluttede byrådet, at Ellekær skoledistrikt skulle indgå i et udviklingssamarbejde, hvor målsætningen var, at alle distriktets børn skulle have et alderssvarende dansk ved skolestart, og at flere distrikts elever fremover skulle vælge Ellekærskolen. Der blev i den sammenhæng givet dispensation fra 20

³ Børn med dansk som andetsprog er karakteriseret ved, at forældrene ikke har talt med barnet på et modersmålsnende dansk fra barnets fødsel. Der er således tale om en gruppe af børn, som først ved indskrivning i dagtilbud eller skole møder det danske sprog, og som dermed har behov for et særligt fokus på den dansksproglige udvikling for at kunne opnå et alderssvarende dansk sprog ved skolestart. Det er således barnets sprog/modersmål og ikke f.eks. herkomst eller etnicitet som afgør, om et barn har dansk som andetsprog.

procent-reglen, og distriktselever har dermed haft krav på optagelse på skolen – uanset procentandel børn med sprogstøttebehov på årgangen.

Fakta om børn med dansk som andetsprog (DSA) på skolerne

Andelen af elever med dansk som andetsprog i almenklasser på 0.-9. klassetrin udgør 18,1 procent⁴, men der er stor spredning mellem skoledistrikterne i kommunen. De fire skoler, som har den største andel DSA-børn⁵ indskrevet, er Tovshøjskolen (100 procent), Søndervangskolen (94 procent), Ellekærskolen (88 procent) og Sødalskolen (65 procent).

Henvisning fra Tovshøjskolen og Ellekærskolen

Egenskoleandelen på både Tovshøjskolen og Ellekærskolen ligger på ca. 25 procent. Det betyder, at der i dag er et stort fravalg af distriktets skoler til andre folkeskoler eller privatskoler.

Hvis Tovshøjskolen og Ellekærskolen også bliver omfattet af 20 procent-reglen, vil det ud fra den nuværende elevsammensætning i distriktet, og det nuværende mønster for til- og fravalg af skolen, få store konsekvenser for de to skolars fremadrettede eksistensgrundlag.

Af tal fra planlægningen af 0. klasse sidste år vil en indførelse af 20 procent-reglen have betydet, at der alene kunne optages 6 børn på Tovshøjskolen i 0. klasse (heraf én med sprogstøttebehov op til de 20 procent), og 10 børn på Ellekærskolen i 0. klasse (heraf to med sprogstøttebehov op til de 20 procent). Alt andet lige vil dette betyde en uhenigtsmæssig klassesdannelse både set ud fra et pædagogisk og et økonomisk synspunkt, og det vil i realiteten medføre en lukning af de to skoler. Dette vil gælde uanset, om man vælger en glidende indfasning fra 0. klassetrin, og det vil sige over et 10-årigt perspektiv, eller en fuld indførelse for de nuværende klasser/elever.

Samtidigt vil det også betyde, at der skal henvises 22 børn fra Tovshøjskolen og 18 børn fra Ellekærskolen til modtagerskoler. Da der de seneste år alene er henvist omkring 30 elever til modtagerskoler, vil de yderligere 40 elever fra Tovshøjskolen og Ellekærskolen være en markant stigning.

Det vurderes at være nødvendigt at inddrage minimum tre nye modtagerskoler for at kunne løse opgaven, og der vil formentligt blive tale om modtagerskoler, som afstandsmæssigt ligger langt væk fra den vestlige del af kommunen. De henviste elever har krav på fri befordring til og fra skole/SFO⁶, hvilket vil betyde øgede udgifter til befordring.

Gratis buskort

Radikale Venstre har foreslået, at der skabes incitament og mulighed i de udsatte boligområder for, at forældre med lav indtægt ad frivillighedens vej vælger en skole til deres børn uden for det område, de bor i. Det foreslås, at dette gøres ved at stille gratis buskort til rådighed for de berørte børn samt forældre med børn på de laveste klassetrin.

Der er foretaget en juridisk vurdering af, hvorvidt Radikales forslag om at stille gratis buskort til rådighed for henholdsvis skolebørn med dansk som andetsprog samt forældre til skolebørn med dansk som andetsprog og børn i dagtilbud kan gennemføres.

⁴ Jf. seneste statistik pr. 5. september 2018

⁵ Opgjort på skoledistriktsniveau for skoleåret 2017/18

⁶ Byrådet har besluttet, at elever på 0.-4. klassetrin, får tilbudt befordring med en særlig skolebus, og fra 5. klassetrin tilbydes eleverne betalt befordring med offentlig transport/Midttrafik.

Det skal bemærkes, at der ikke er et grundlag for at vurdere, om forslaget vil påvirke elevsammensætninger på skolerne i vestbyen.

Buskort til skolebørn med dansk som andetsprog

Den juridiske vurdering er, at kommunen ikke kan stille gratis buskort til rådighed for skolebørn med dansk som andetsprog med forældre med meget lav indkomst i udsatte boligområder med henblik på befordring fra hjemmet til en anden skole end distriktsskolen. Vurderingen beror på, at det efter kommunalfuldmagten ikke vil være lovligt for kommunen at begunstige en gruppe af personer, som er afgrænset på baggrund af økonomiske eller andre sociale kriterier.

Kommunen vil sandsynligvis godt kunne stille gratis buskort til rådighed for alle skolebørn med dansk som andetsprog i udsatte boligområder med henblik på befordring mellem hjemmet og en anden skole end distriktsskolen, herunder også elever, som går på en friskole. Det vil dog formentligt også være sagligt at begrænse gruppen af modtagere til de børn med dansk som andetsprog, der går på en folkeskole. Vurderingen beror på, at en ordning, hvor alle elever med dansk som andetsprog i udsatte boligområder har mulighed for et gratis buskort med henblik på befordring mellem hjemmet og en anden skole end distriktsskolen, vurderes at være begrundet i mere almene integrationshensyn, som det er vurderet, at kommunen lovligt vil kunne varetage.

Udgifterne til buskort til skolebørn med dansk som andetsprog vil afhænge af den konkrete ordning. På baggrund af antal personer med ikke-vestlig herkomst fra udsatte boligområder er det opgjort, hvad bruttoudgiften til buskort vil være. Udgiften vil afhænge af, om det buskort, der skal betales for, skal gælde for 4 zoner, eller kun for det antal zoner, der konkret skal anvendes til at komme til elevens skole. Generelt vurderes det, at udgiften til et tre-zoners buskort vil være retningsvisende for udgiften, hvis visse elever skal have et buskort til 4 zoner, og mange vil kunne nøjes med et buskort til 2 zoner. Udgifterne svinger mellem 2,7 mio. kr. ved 2 zoners buskort, og 9,3 mio. kr. ved 4-zoners bus. Buskort til tre zoner vil koste 3,6 mio. kr.

Aarhus Kommune har en ordning vedrørende børn med dansk som andetsprog med sprogstøttebehov, hvor børnene "busses" til andre skoler end distriktsskolerne, hvis andelen af børn med dansk som andetsprog med sprogstøttebehov udgør mere end 20 procent på en årgang. Afhængig af ordningen med buskort, vil der kunne være ændringer i udgifterne til denne ordning.

Buskort til forældre til skolebørn og børn i dagtilbud

Det er vurderingen, at det ikke vil være lovligt at stille gratis buskort til rådighed for henholdsvis forældre til skolebørn på de laveste klassetrin og forældre til børn i dagtilbud med henblik på deres befordring til/fra en skole/daginstitution. Vurderingen beror på, at der ikke ses at være hjemmel hertil hverken i folkeskoleloven eller i dagtilbudsloven. Der ses heller ikke at være hjemmel i kommunalfuldmagten, da kommunen ikke ses at have en saglig interesse i at tilbyde gratis buskort til forældre.

2. Profilområde

Et greb til at udvikle en attraktiv skole for bydelen er at skabe et profilområde, hvor både området og skolen har en særlig profil. Et profilområde kan blive et bydækkende kraftcenter, som kan tiltrække borgere og elever. Nedenfor beskrives, hvilke profiler der kan være for henholdsvis Gellerup og Toveshøj samt Bispehaven.

Profilområde Bispehaven (Ellekær): idræt og bevægelse

Den grønne kile, der strækker sig fra True Skov, Hasle Bakker og ned til Klokkeparken, vil som en del af udviklingsplanen for bydelen blive udviklet med fokus på at skabe rammer for idræt, bevægelse og læring. Fokusset vil være at understøtte den Grønne Kiles mange forskellige kvaliteter, så der bliver skabt gode muligheder for bevægelse og grønne oplevelser. Ved at styrke den tværgående adgang gennem bydelen og tilføje nye faciliteter, øges aktiviteten og tryk-
hed i området.

Som en del af udviklingen af Bispehaven arbejdes der med en opgradering af faciliteterne omkring den Grønne Kile ved Ellekær. Konkret arbejdes der med en opgradering af grusbanerne omkring Ellekær til kunstgræs, som vil gøre det muligt at benytte faciliteterne hele året og skabe grundlaget for mere aktivitet. Derudover udvikles arealet omkring Klubben i samarbejde med Realdania med fokus på at skabe attraktive rammer for bevægelse og aktivitet af både formel og uformel karakter.

De nye rammer vil danne et attraktivt grundlag for undervisning gennem idræt og bevægelse. Dette vil kunne spille sammen med en profilskole for sundhed, bevægelse og idræt, så både området og skolen er kendetegnet ved at have en idræts- og bevægelsesprofil. Alternativt vil den grønne kile også kunne lægge op til en profilskole inden for bæredygtighed og grøn omstilling. Valg af eventuel profil til Ellekærskolen skal ses i sammenhæng med, hvad der vil være hensigtsmæssigt for lokalefællesskabet med Stensagerskolens elever.

Profil skole – Sundhed, bevægelse og idræt

En idrætsprofilskole er en skole, hvor bevægelse, idræt, fællesskab og sund livsstil er en integreret del af skolens hverdag. Dens formål er at skabe en skole, hvor bevægelse og fællesskaber er i centrum. Det skal bidrage til at fremme elevernes sundhed, trivsel, læring og medborgerskab – i samspil med lokalsamfund og idrætsforeninger.

Aktivitetsfremmende fysiske omgivelser lokalt og et aktivt foreningsliv er med til at give ligeværdig adgang til og øge fysisk aktivitet for børn og unge. Forskning viser, at fysisk aktivitet og idræt bidrager til at fremme børns og unges sundhed, trivsel og læring samt deltagelse i fællesskaber.⁷

Elitesportsakademiet Aarhus' (ESAA) samarbejde med Rundhøjsskolen er et godt eksempel på en idrætsprofilskole, der har fået et løft med opstarten af ESAA KIDS. Skolens daglige aktiviteter er bygget op omkring et idrætsfællesskab, der har fokus på bevægelse og aktiv deltagelse. Dette fællesskab har afgørende betydning for børnenes trivsel. En undersøgelse blandt forældre til børn på skolen viser, at 70 procent af forældrene angiver Rundhøjsskolens profil som idrætsskole som en årsag til valg af skole. Blandt respondenter bosiddende uden for Rundhøjsskolens distrikt har 80 procent angivet idrætsskoleprofilen som en årsag⁸.

Et andet muligt eksempel kunne være "Aarhus Challenge" og get2sport indsatsen. "Aarhus Challenge" er et læringsforløb med fodbold som omdrejningspunkt i et samarbejde med Dansk Idrætsforbund. Gennem en række fodboldforløb er målet at styrke elevernes såvel som deres forældres forudsætninger for at blive en aktiv del af byens såvel som lokalområdets foreningsliv. Derudover vil en profilskole med fokus på bevægelse naturligt kunne integrere sundhed, så også maden og måltidet bliver en integreret del af skolens hverdag.

Profilskole – Bæredygtighed og grøn omstilling

Ellekærskolens placering midt i den grønne kile vil også kunne danne grundlag for at være en profilskole med fokus på

⁷ https://www.holdspil.ku.dk/nyheder/2016/nye-anbefalinger-paa-vej-om-boern-og-fysisk-aktivitet/Konsensus_hfte.pdf

⁸ Resultater af undersøgelse af årsager til forældres tilvalg af Rundhøjsskole.

bæredygtighed og grøn omstilling. Den grønne omstilling er en integreret del af børns liv med afsæt i både et alment dannelsesperspektiv og ud fra et naturvidenskabeligt perspektiv.

Nutidens børn og unge er fremtidens grønne borgere, som via ændret adfærd, ny viden og udvikling af nye teknologier og løsninger, skal være med til at skabe en bedre samfundsstruktur, som forholder sig til nutidens udfordringer med klimaforandringer, overforbrug og affald og til Aarhus Kommunes klimamål, herunder at være en CO₂-neutral by i 2030. Den grønne omstilling kræver radikale ændringer af vores samfund og adfærd, som med fordel kan udvikles sammen med børn, unge, familier og erhvervsliv med bidrag fra kommunens magistratsafdelinger.

Skolens arbejdsmetoder skal tage afsæt i virkelighedsnære problemstillinger, hvor børn via handlingsorienterede og tværfaglige forløb med afsæt i fx FN's 17 verdensmål, bidrager til at skabe bæredygtige forandringer i lokalsamfundet. Skolens praksis kan understøttes af Naturcenter Aarhus, Aarhus Universitet, Naturhistorisk Museum, hvor både den omgivende natur, virksomheder inddrages som motiverende læringsrum, hvor der arbejdes med hypoteser, eksperimenter, undersøgelse, fordybelse og refleksion.

Profilområde Gellerup: Erhverv, varieret boligudbud og aktiv fritid

Gellerup er under kraftig udvikling. En ny bypark, en ny vejstruktur, nye private boliger, nyt erhvervsbyggeri og en sports- og kulturcampus kommer til at tegne området. Erhvervsbyggeri, blandt andet langs Ringvejen, vil sammen med Aarhus Kommunes nye kontordomicil, Blixens, sørge for, at der er erhverv og arbejdspladser i området. Samtidig er der dannet nye rammer for iværksætteri. I Blixens er der skabt rum til små opstartsvirksomheder, ligesom der i Iværksætterhuset i regi af Brabrand Boligforening, er værksteder og kontorfaciliteter til opstartsvirksomheder.

Sports- og kulturcampus kommer med sine mange faciliteter, blandt andet kunstgræsbane, bibliotek, bevægelseshus og bypark, til at danne rammen for et aktivt fritidsliv for hele området og trække tråde ud i hele byen.

De mange nye funktioner og tilbud inden for blandt andet kultur, natur, bevægelse og erhverv betyder også, at Gellerup i fremtiden vil være et sammensat område med flere forskellige profiler. Derfor er der også flere forskellige muligheder i forhold til at etablere en profilskole. Ovenfor i forbindelse med Bispehaven er beskrevet to eksempler på, hvad profilskoler kan være, som også kan være relevante i forhold til Gellerup. I næste afsnit er beskrevet yderligere to eksempler på, hvad en profilskole i Gellerup kan indeholde.

Profilskole – innovation og teknologi

Den teknologiske udvikling vil om nogle få år være med til at præge vores hverdag i endnu højere grad end i dag og via intelligente løsninger.

It og teknologi er et grundvilkår for børns fremtidige liv. En profilskole skal give børn lige adgang til og viden om digitale teknologier, så de bliver kreative medskabere af fremtidens samfund. Samtidig skal skolen gøre eleverne i stand til at forholde sig kritisk, så de kan foretage bevidste til- og fravalg i forhold til fremtidens digitale teknologier.

For eleverne vil det betyde, at deres læring tager udgangspunkt i virkelighedsnære problemstillinger med vægt på digital design og digital myndiggørelse.

For at understøtte elevernes læring vil det kræve adgang til digitale fabrikationsteknologier kombineret med programmeringsværktøjer. Dermed bliver der skabt muligheden for, at erhvervsliv og skole kan samarbejde om at udvikle mulige løsninger på virkelighedens problemer.

Som en del af innovations- og teknologiprofilen kan der arbejdes med e-sport i kobling til den øvrige læring. Således kan e-sporten bidrage til at understøtte og udvikle flere af de egenskaber, der er behov for i det 21. århundrede, herunder problemløsning, kommunikation, samarbejde og digitale kompetencer.

Profilskole – Erhverv og iværksætteri

Iværksætteri har været et tema i omdannelsen af Gellerup og Toveshøj. Vejen til selvforsørgelse kan gå gennem opstart af egen virksomhed, lige som der kan være behov for et øget kendskab til, hvordan der skabes kontakt til erhvervslivet. Der er i flere sammenhænge arbejdet med et samarbejde mellem skoler og erhvervsliv.

En profilskole med fokus på erhverv og iværksætteri ville kunne skabe samarbejde med både de lokale tiltag og med det bydækkende erhvervsliv samt være med til danne bro til erhvervsuddannelserne i byen.

Med forslaget vil eleverne på skolerne i området møde hyppige virksomhedsbesøg, opleve samarbejder om undervisningsforløb med erhvervslivet og erhvervsuddannelserne, samt gennemføre praktikforløb på virksomheder. Samtidig skal eleverne i udskolingen, målrettet motiveres og understøttes i at have fritidsjobs (både kommunale og private).

Målet med initiativet er at motivere elever til job og uddannelse. Herunder skal forslaget bidrage til motiverende udskoling, hvor eleverne i udskolingen har for højt fravær.

Samtidig gælder det for en stor andel af børnene og de unge i vestbyen, at de har forældre uden tilknytning til arbejdsmarkedet. Det kan derfor især have stor værdi for de unge i vestbyen at blive tilknyttet virksomheder, møde rollemodeller og få kendskab til forskellige uddannelser og professioner.

For at løfte opgaven, vil der både være fokus på at indgå partnerskaber med lokale virksomheder og virksomheder uden for lokalområdet. Der skal indgås partnerskaber med forskellige typer af virksomheder (produktion, service, IT-digitalisering, teknologi, detailhandel etc.) Derudover afsættes der kommunale midler til at facilitere samarbejdet med erhvervslivet, samt støtte eleverne i at gennemføre og finde de erhvervsforløb, som er rigtige for dem. Ligeledes skal ungdomsuddannelserne indgå i et samarbejde om undervisnings- og praktikforløb.

7. Temaer om skolen for børnene

I de følgende afsnit beskrives, hvilke tiltag der kan sættes i gang, hvis man ønsker at ændre elevsammensætningen i Gellerup og Toveshøj samt Bispehaven ved at styrke elevernes personlige, sociale og faglige kompetencer. Tiltag, som løfter børnene, vil også kunne bidrage til at få attraktive bydele med social balance.

Beskrivelserne af tiltagene er opdelt i forhold til

- tiltag hvor der er tale om en tidlig indsats for de yngste børn
- tiltag som skal styrke indholdet af skoletilbuddet
- tiltag på den helt korte bane for de ældste elever

Tiltagene beskrives kort. På konferencen vil der være mulighed for at få dem uddybet, da der vil være bemandede stande, som kan besøges efter interesse. Efter konferencen kan tiltagene beskrives yderligere blandt andet i forhold til økonomi.

3. Årene op til skoletiden (tidlig indsats)

Styrket indsats fra sundhedsplejen⁹

Ekstra sundhedsplejebesøg med fokus på sprog og relationsdannelse

Tiltaget indebærer ekstra sundhedsplejebesøg, når børnene er fire måneder og et udvidet 9 måneders besøg. Den styrkede sundhedsplejeindsats gives til familier, hvor der vurderes at være behov for fokus på den tidlige sprogudvikling og styrkelse af relationsdannelsen mellem barn og forældre. Formålet er, at forældrene får større viden om, hvordan de stimulerer deres barn. Forældrene vil blandt andet få udleveret sprogposer. Kompetenceudvikling af sundhedsplejerskerne er en del af initiativet. Initiativet starter op som et pilotprojekt i Gellerup, Toveshøj og Ellekær.

Intensive sundhedsplejebesøg til de allermest udsatte

Initiativet indebærer intensive sundhedsplejebesøg til de allermest udsatte børn med henblik på at afhjælpe og kompensere for fx mistrivsel og social udsathed. Målgruppen for dette initiativ er således mindre end for initiativet med ekstra sundhedsplejebesøg. Indsatsen kan variere fra 2 til 8 timer om ugen med besøg af en sundhedsplejerske. I det intensive tilbud skal sundhedsplejersken have en udviklende, kompenserende og aflastende funktion i forhold til støtte og stimulering af barnets normale udvikling. Sundhedsplejersken arbejder direkte med barnet på de områder, hvor forældrene ikke på det aktuelle tidspunkt har tilstrækkelige kræfter til at anvende deres kompetencer. Der vil også være deltagelse af en pædagog fra det lokale dagtilbud i et par besøg for at skabe en tilknytning til dagtilbuddet med henblik på børnene kommer tidligt i dagtilbud. Det skønnes, at der vil være behov for tolkning hos 75 pct. af familierne. Initiativet starter op som et pilotprojekt i Gellerup, Toveshøj og Ellekær.

Det udvidede forældresamarbejde

Forskning og erfaringer viser, at et godt samarbejde mellem forældre og pædagogisk personale har stor betydning for børns trivsel og udvikling, og hvordan det går børnene videre frem i livet. Forskning peger derudover på, at øget

⁹ Tiltagene udspringer af gentænkningen af tilbuddene til børnene i Gellerup, Toveshøj og Ellekær.

forældreinvolvering og forældresamarbejde kan give socialt udsatte børn og unge en bedre kognitiv og social udvikling i hjem, dagtilbud og skole.

Formålet med tiltagene er dels at fremme forældrenes kvalifikationer og ansvar, herunder læringsmiljøet i hjemmet, dels at styrke sammenhængen mellem hjem og praksis i dagtilbuddene. Ved at understøtte forældrene i at være gode rollemodeller og klæde dem bedre på til det danske samfund, styrkes forældrenes mulighed for at støtte børnene i hjemmet til gavn for børnenes sproglige udvikling og muligheder for uddannelse og beskæftigelse.

Familieiværksætterne

Familieiværksætterne er et forløb, der tilbydes alle førstegangsførelde, der er bosat i Aarhus Kommune. Hold på cirka otte par mødes over en periode på 1½ år – to gange før fødslen og ti gange efter fødslen. Hver mødegang indeholder temaer, som er relevante for en ny familie. Der er blandt andet temaer, der støtter forældrene til en god relation til barnet, og der er fokus på det at blive ny familie, barnets motoriske og sproglige udvikling, samt hen mod opstart i institution er der oplæg om kommende opstart i institution og samarbejdet med institutionen.

Målet er at opnå en større tilslutning til Familieiværksætterne i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven og styrke kendskabet til indsatsen hos de lokale aktører med henblik på at fremme relationen til beboerne i området. I den forbindelse har det stor betydning at etablere et tæt samarbejde mellem boligforeninger, fritidsklubber/foreninger og Aarhus Kommune.

Forældreforløb

Alle forældre tilbydes et videns- og kompetenceudviklende forløb. Forløbene består dels af besøg og workshops i dagtilbuddet, dels i afprøvning i hjemmet. Det er afgørende, at forløbene relaterer sig til familiernes hverdag og giver redskaber til at håndtere håndgribelige situationer i hverdagen. Familierne skal guides og motiveres til at påtage sig ansvaret i forhold til deres børn. Ved tilrettelæggelse af forløbene er det afgørende, at de har en form, hvor forældrene ser, hvad pædagoger gør, og bliver inddraget aktivt. Forløbene tilbydes til hele gruppen af forældre og tænkes sammen med forældreforløbene for forældre til børn i det obligatoriske læringstilbud. Forløbene kan vedrøre sprog, kost, læring via leg.

Indsats i dagtilbuddene

Forskning viser, at vigtige mentale, kognitive og adfærdsmæssige mønstre grundlægges allerede før skolen og er vanskelige at korrigere, når børnene kommer i skolen. Investeringer på dagtilbudsområdet giver en markant positivt afkast i et længere perspektiv både samfundsøkonomisk og for den enkelte, og børn af udsatte familier drager særligt stor gavn af dagtilbud af høj kvalitet.

I forlængelse heraf påviser det britiske langtidsstudie EPPSE en signifikant sammenhæng mellem dagtilbuddenes kvalitet og børnenes udvikling socialt og fagligt helt frem til 16 års-alderen. Børn, der har gået i dagtilbud af høj kvalitet, viser bedre evne til koncentration og selvregulering og er bedre forberedt til den faglige læring i skolen. Samtidig viser resultaterne, at desto tidligere udsatte børn indskrives, desto større effekt har dagtilbuddet på deres udvikling af kognitive og sociale færdigheder.

Redskab til at styrke kvaliteten i dagtilbuddene

Centralt i redskabet, som hedder ECERS¹⁰, er, at fokus rettes mod kvaliteten af den pædagogiske praksis og de pædagogiske læringsmiljøer. Det er således ikke det enkelte barns færdigheder, kompetencer eller holdninger, som er i fokus.

Redskabet har identificeret fire områder, som i særlig grad kendetegner dagtilbud af høj kvalitet:

1. Kvaliteten i den sproglige interaktion mellem børn og voksne
2. Viden om, hvordan børnene lærer, og forståelse for læringsindholdet i dagtilbuddet
3. Medarbejdernes kompetencer til at understøtte børnenes konflikthåndtering
4. Kompetencer til at vejlede forældre i at understøtte børnenes læring i hjemmet

ECERS skal fungere som et arbejdsredskab, hvor det er iagttagelsen og refleksionen over iagttagelsen, samt de bevægelser, der sættes i gang, når afdelingerne og medarbejderne påbegynder evalueringsprocessen, som er centralt. Målet er, at medarbejderne med brugen af ECERS får opbygget et fælles sprog om kvalitet og pædagogisk praksis, og at opfattelsen af den pædagogiske praksis kan forandre sig derigennem.

Den praktiske anvendelse af ECERS i dagtilbuddene vil betyde en opkvalificering af medarbejdere til at kunne benytte redskabet til observation og evaluering af praksis. ECERS vil være et tiltag, som kunne sættes i gang i dagtilbuddene i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven.

4. Indholdet af skoletilbuddet

I det følgende beskrives to tiltag, som kan styrke skoletilbuddet. For det første Nest, og for det andet initiativer, som er inspireret af London Challenge. Flere af disse initiativer vedrører også dagtilbudsområdet. Flere af tiltagene beskrevet under London Challenge vil kunne kombineres med NEST.

Nest

Den lokale folkeskole i Gellerup, Toveshøj og Bispehaven kan drives, som en Nest-skole. Grundlaget for Nest er, at børn er mere ens end forskellige. Det er de sociale omstændigheder eller os voksne, der er med til at skabe forskelligheden. Med en Nest-skole etableres et skoletilbud, der ikke bare kan, men skal inkludere alle børn i distriktet.¹¹

Indsatsen i de socialt udsatte boligområder har de senere år ofte været præget af individuelle løsninger for den enkelte elev og familien. Med en Nest-skole tilføjes et perspektiv, der omhandler hele læringsmiljøet og hele fællesskabet i tillæg til de individuelle løsninger.

Hvad består Nest af

Nest-pædagogikken er et innovativt bud på, hvordan man skaber god læring – fagligt og socialt – for alle elever. Fokus i Nest er på en konsekvent anvendelse af struktur og forudsigelighed med afsæt i elevernes behov. Læringsprocessen hviler på en tydelig rammesætning, der gør læringen overskuelig for den enkelte elev, og derved frigør elevernes ressourcer til læring.

Konkret arbejdes der for alle elever med socialt samspil, kontakt og kommunikation, selvregulering samt struktur og overblik i klassen, på skolen og i lokalmiljøet. Der er i læringsmiljøet fokus på elevernes styrker og på positivt at

10 Early Childhood Environment Rating Scale

11 Inspireret af initiativ 14 om klassefællesskaber for alle fra gentænkningen af tilbuddene til børnene og de unge i Gellerup, Toveshøj og Ellekær.

understøtte den adfærd, man ønsker for eleven og fællesskabet. Klasseværelset er indrettet, så eleverne oplever et trykt læringsmiljø, og i undervisningen indlægges bevægelsespåuser.

Der arbejdes professionelt med CO-teaching og elevfeedback. De professionelle arbejder motiverende, anerkendende og med høje og klare forventninger til sig selv og til elevernes potentiale.

Der blive afholdt to forældresamtaler om året for alle elever, og efter behov ekstra forældresamtaler for enkelte elever. Samtalerne tager afsæt i et forpligtigende samarbejde med høje forventninger, både til hinandens aktive deltagelse i samtalerne, men i endnu højere grad til det arbejde, der er mellem forældresamtalerne for forældre og professionelle.

Derudover er Nest-klasser kendetegnet ved små klassestørrelser med 16 elever og to voksne. Nest etableres intensivt i indskolingen, og Nest-elementerne differentieres i forhold til mellemtrinnet og udskolingen. To-voksenordningen fastholdes gennem hele skoleforløbet. Der er tættere opfølgning af tiltag og aftaler i det daglige arbejde.¹²

Det er en forudsætning, at det igangsættes kompetenceforløb for alle relevante interessenter inden opstart. Det er ligeledes en forudsætning, at PPR der har kendskab til Nest, følger skolens virke og effekten af indsatsen tæt, så det sikres, at den ønskede effekt opnås.¹³

Baggrund og snitflader til andre indsatser i Børn og Unge

Nest kommer oprindeligt fra New York, hvor tilgangen de sidste 20 år har haft stor succes. Inspirationen til Nest i Aarhus kom fra Børn og Unge udvalgets tur i 2014.

Nest blev oprindeligt udviklet til inklusion af børn med autisme i almene skoletilbud. Erfaringerne med Nest i Aarhus viser, at tilgangen og pædagogikken har en positiv effekt på alle børn. Derfor er Nest bredt ud med rene Nest-klasser på Katrinebjergskolen og Nest-inspirerede tiltag på 17 skoler i kommunen.

Nest-tilgangen kan implementeres i distriktets dagtilbud og klubber, så der dannes en fælles tilgang i et 0-18 års perspektiv.

Initiativer inspireret af udviklingsprogrammet London Challenge

Erfaringer fra Børn og Unge-udvalgets studietur til London i november 2018 har vist, at dagtilbud og skoler i udsatte områder kan lykkes med at løfte børns læring, trivsel og udvikling. Udviklingsprogrammet London Challenge har blandt andet haft fokus på at styrke indholdet af de lokale tilbud.

I udviklingen af en styrket skole i vestbyen er det således relevant at se på erfaringerne fra blandt andet London i kobling til den gode praksis, der findes i Aarhus. Derfor har følgende initiativer fokus på et styrket forældresamarbejde, et styrket arbejde med sprog, et fokus på høje forventninger til alle børn samt fokus på demokratisk dannelse og medborgerskab.

Initiativerne kan tænkes sammen med udvikling af en særlig profil for lokalområdet og skolen inden for teknologi, grøn omstilling og/eller sundhed og bevægelse.

¹² Medtænker Venstres forslag 5, 6, 9 og 10

¹³ Medtænker Venstres forslag 2 og 11

Styrket skole-hjem samarbejde

Læringen fra London samt fra forskning på området er, at et stærkt samarbejde mellem skole og hjem er afgørende for børns læring, udvikling og trivsel. Skole-hjemsamtaler skal i den sammenhæng sikre, at skolen og forældrene i samarbejde tager ansvar for barnets faglige, sociale og dannelsesmæssige udvikling.

Med inspiration fra Søndervangskolen foreslås det, at der prioriteres fire årlige skole-hjemsamtaler. Under samtalerne er elev, forældre, dansk- og matematiklærer til stede. Der er fokus på den faglige udvikling, herunder særligt i fagene dansk og matematik. Fremmødet blandt forældrene betones, og ledelsen følger op på fravær fra samtalerne.

Med inspiration fra blandt andet Højvangskolen organiseres samtalerne som elevstyrede skole-hjemsamtaler, der støtter alle parter i samarbejdet om elevens læring. Det centrale i samtalen er, at det er eleven selv, der gør rede for sin læring, støttet af læreren/pædagogen.

Målet med et styrket koncept for skole-hjemsamtaler er at aktivere og øge forældrenes understøttende rolle i forhold til barnets samlede skolegang og samtidig at øge elevernes motivation og ejerskab for egen læring.

Initiativet spiller sammen med Venstres forslag 5, 6 og 10 om et styrket og mere forpligtende skole-hjem samarbejde.

Hjemmebesøg

I udsatte områder i London er det en udbredt praksis, at personale fra dagtilbud eller indskolingen tager på besøg i hjemmet. Det er et ud af flere virkemidler i udvikling af et stærkt forældresamarbejde. Forskning underbygger, at der særligt i udsatte områder kan være positive resultater ved forskellige former for intensiveret forældresamarbejde, herunder hjemmebesøg.

Det foreslås således, at der i dagtilbuddet og skolens indskoling udvikles et koncept for et årligt besøg i hjemmet af det pædagogiske personale. Hjemmebesøget indebærer, at familien får et besøg af henholdsvis barnets primære kontaktperson i dagtilbud, børnehaveklasselederen i 0. klasse og klasselærer/kontaktlærer i 1.-3. klasse. Første hjemmebesøg tilrettelægges umiddelbart før barnets start i tilbuddet.

Målet med hjemmebesøg er at bidrage til at øge kendskabet til hinanden, styrke relationen og sætte fokus på gensidig forventningsafstemning omkring barnets dagtilbuds- og skolegang.

READ – sammen om læsning

Det er velunderbygget, at forældres aktive involvering i barnets læring er afgørende for barnets faglige udvikling – både på kort og lang sigt. Forskning viser, at forældres daglige læsning med barnet og dialog om det læste er med til at fremme barnets sprog- og læseudvikling.

Det foreslås derfor, at der igangsættes et systematisk arbejde med READ i dagtilbuddet og i skolens indskoling samt mellemtrin. I READ-indsatsen får forældrene udleveret en taske med bøger og konkret vejledning i, hvordan de kan læse og samtale med deres barn. Vejledningsmaterialet er oversat til en række sprog.

Formålet er at forældre i højere grad bliver i stand til at understøtte udviklingen af barnets ihærdighed, sprog og læsning. READ er blevet gennemført som forskningsprojekt i Aarhus Kommune ad flere omgange. Resultaterne har vist en stor effekt på læsefærdigheder hos eleverne, ligesom der også var positive resultater i forhold til elevernes skrivning. Børn med anden etnisk baggrund end dansk har profiteret mindst lige så meget af READ-projektet som børn med dansk baggrund.

Sprogbaseret undervisning ¹⁴

Både forskning og praksiserfaring viser, at mange elever med dansk som andetsprog får svært ved at følge med i undervisning i fagene fra mellemtrinet. Det skyldes bl.a. at læsningen nu skal bruges til læring, ordforrådet bliver sværere, og der bruges flere fagtermer.

Det foreslås således, at der iværksættes en sprogbaseret fagundervisning i alle fag og på alle klassetrin. Sprogbaseret undervisning har til formål at styrke elevernes sproglige udvikling for at fremme udbyttet i fagene. Det gælder både ordforråd, indholdsforståelse, læseforståelse, grammatisk forståelse og strategier til at bruge sproget.

Indsatsen gennemføres ved, at lærerne skal gennem kompetenceudvikling opkvalificeres til en sprogbaseret fagundervisning i alle fag. Initiativet skal klæde lærerne på til i endnu højere grad at styrke elevernes sprog. Indsatsen har særligt fokus på elever med dansksproglige udfordringer, men tilgangen med fokus på sprog og sproglig bevidsthed gælder alle elever.

Demokratisk dannelse og medborgerskab

Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Udviklingen af fremtidens demokratiske medborgere kommer ikke af sig selv, men starter tidligt og kræver løbende fokus på de sociale og personlige kompetencer.

Det foreslås således, at der på skolen iværksættes en særlig indsats inden for demokratisk dannelse og medborgerskab i alle skolens fag med fokus på blandt andet kritisk tænkning. Formålet er at understøtte børnenes konstruktive kritiske tænkning, evne til reflekterede valg, deltagelse og medansvar samt forståelsen for forskellighed.

I planlagte forløb kan der i første omgang lægges vægt på kompetenceudvikling af de fagprofessionelle og i anden omgang på konkrete undervisningsforløb på skolerne for eleverne. Forløbene kan have lokal karakter på klasse-/årgangsniveau, ligesom der kan være tale om forløb for hele skolen og/eller hele lokalområdet.

Høje forventninger til børnene¹⁵

En vigtig erfaring fra London er at have høje forventninger til alle børn uanset deres baggrund. Den pædagogisk tilgang er, alle børn og unge har potentialer for faglig og personlig udvikling. Tilgangen bakkes op af forskning, der peger på, at de fagprofessionelles forventninger til og ambitioner med eleverne har stor betydning for elevernes faglige udbytte.

Det foreslås, at der tages initiativ til at styrke et mindset i dagtilbuddet og skolen, hvor ledere og medarbejdere i endnu højere grad i tale og handling møder børnene med de samme høje forventninger, som børn i andre dele af Aarhus mødes med. Formålet er at give børnene troen på og evnerne til at realisere deres potentialer.

Indsatsen omfatter tre hovedelementer:

1. At ledere og medarbejdere i dagtilbuddet og skolen som en del af kulturudviklingsprocessen Stærkere Læringsfællesskaber har særligt fokus på arbejdet med, hvilke forventninger og ambitioner de møder alle børn med.
2. At der i alle skolens fag på alle klassetrin arbejdes med konstruktiv feedback i undervisningen ud fra et resourcesyn, hvor gode præstationer og handlinger i dagligdagen anerkendes.
3. At ledere, lærere og pædagoger fra dagtilbud, fritidstilbud og skoler hvert år besøger et andet dagtilbud/fritidstilbud/skole for at opleve praksis et andet sted, og at dagtilbud, fritidstilbud og skoler får besøg af ledere

¹⁴ Tiltaget er også et af initiativerne, som udspringer af gentænkningen af tilbuddene til børnene og de unge i Gellerup, Toveshøj og Ellekær.

¹⁵ Tiltaget er også et af initiativerne, som udspringer af gentænkningen af tilbuddene til børnene og de unge i Gellerup, Toveshøj og Ellekær.

og medarbejdere fra dagtilbud, fritidstilbud og skoler andre steder i kommunen med henblik på at undgå, at der sker et 'normskred'

Initiativet spiller sammen med Venstres forslag 9 om at nedtone fokus på børnenes baggrund til fordel for krav, forventninger og understøttelse.

5. På den helt korte bane

MOVE – Fagligt løft og motiverende udskoling

Det kan konstateres, at der er en gruppe unge i udskoling, der er udfordrede, og som ikke får det fulde udbytte af deres potentialer. Uddannelsesparathedsvurderingen af eleverne viser, at der på skolerne i vestbyen er et generelt behov for en særlig skoleindsats for i højere grad at gøre eleverne uddannelsesparate.

Forskning i unges læreprocesser viser i den sammenhæng, at det er muligt at "kickstarte" unges læring og motivation for læring ved at skabe rammer og forhold, der accelererer deres læreproces, så de på relativt kort tid kan indhente en del af den læring, som ikke er tilegnet på et tidligere tidspunkt. Begrebet hedder accelereret læring, og i Aarhus er der udviklet et pilotprojekt, hvor dette tilbydes denne målgruppe af unge og med meget gode resultater.

Med MOVE accelererede læringsforløb, har Aarhus Kommune udviklet et virkningsfuldt 5 dages intensivt læringsforløb, som styrker elevernes faglige niveau, samt elevernes personlige og sociale kompetencer. Målgruppen er ikke-uddannelsesparate elever i udskoling og udviklet med fokus på, både at styrke elevernes faglige- (dansk og matematik), personlige- og sociale- kompetencer.

Hvor det nuværende MOVE-forløb er baseret på, at eleverne tages ud af deres skole, foreslås her en videreudvikling af forløbet, så det både retter sig mod udvikling og træning af elever og personalet i udskoling. Konkret foreslås at gennemføre MOVE-læringsforløb for alle elever i udskoling på skolerne i vestbyen, og at det kombineres med praksisnær kompetenceudvikling for udskolingslærerne (læringsdage).

Virkningsfulde metoder og principper fra MOVE (intensive læringsforløb) vil dermed overføres til elevernes egen hverdag på skolerne (lokal kapacitetsopbygning). Forskning viser, at koblingen til elevens lokale skole er afgørende for den varige effekt af accelererede læringsforløb.

Profilskoler i forhold til samarbejde med erhvervslivet

Erfaringer viser, at unge ofte kan have svært ved at navigere i de mange forskellige uddannelses- og jobmuligheder, der findes. Unge fra en socioøkonomisk svag baggrund kan have særligt dårlige forudsætninger, fordi forældrene kan have svært ved at rådgive og vejlede børn i forhold til den rette vej til valg af uddannelse og job.

Det forslås i den sammenhæng, at skolerne i vestbyen profilerer sig som skoler med en stærk erhvervs- og jobprofil, via tætte partnerskaber med erhvervslivet og ungdomsuddannelserne.

Se beskrivelse af forslag om profilskole med erhverv og iværksætteri ovenfor.

Klar til vejledning og uddannelse (7. klasse -9. klasse)

Den stærke erhvervs- og jobprofil for skolerne i vestbyen suppleres med et styrket og systematisk fokus at styrke elevernes "indre kompas", samt styrke eleverne i den dannelsesproces, det er at blive afklaret i forhold til valg af ungdomsuddannelse.

For den enkelte unge er det at være klar til at vælge ungdomsuddannelse således en proces, som skal understøttes og udvikles på andre måder end via den målrettede uddannelsesvejledning i udskolingen. Unges kvalificerede valg af ungdomsuddannelse forudsætter, at de har udviklet de faglige, sociale og personlige kompetencer, der skal til for at fungere i deres uddannelsesliv. Men det handler også om, at de unge er udviklet som mennesker i forhold til at være dem de er, at høre til og at se mening med det, som det hele er til for.

Forslaget skal bidrage til at motivere eleverne til læring og uddannelse med fokus på at styrke og træne elevernes vedholdenhed, trivsel, læringsmiljø samt social og personlig indsigt.

Det forslås, at der sammen med skolerne i vestbyen udvikles forløb, der retter sig mod alle elever i udskolingen, hvor fokus er på følgende elementer:

- Individuelle og/eller gruppesamtale forløb med afsæt i Kvas-Vital for unge i udskolingen. Samtalerne kan gennemføres i samarbejde mellem fritids- og ungdomsskoleområdet og skolerne.
- Gennemførelse af en "mini uddannelsesparathedsvurdering" inspireret af erfaringer og materiale udviklet af Søndervangsskolen. Her forberedes eleverne til uddannelsesparathedsvurderingen i 8. klasse. Konkret afholdes samtaler med eleverne i 7. klasse med fokus på kriterierne i uddannelsesparathedsvurderingen.
- Gennemførelse af "kompas-forløb" for elever i grundskolen, hvor målet er at understøtte de unge i denne uddannelsesproces. Målet er at styrke og træne og udvikle elevernes vedholdenhed, trivsel, læringsmiljø samt social og personlig indsigt gennem bevægelse, aktiviteter, dialog og refleksion. Kompasforløb, kan ses i sammenhæng med tilbuddet om MOVE.

